

Analysis of effective components in parental involvement: A qualitative approach with content analysis method

Fariba Agah^۱, Mohammad Ali Nadi^{۲*}, Fariba Karimi^۳

Received: 28/02/2021

صفحات: ۲۶۹-۳۰۰

دریافت مقاله: ۱۳۹۹/۱۲/۱۰

Accepted: 19/06/2021

پذیرش مقاله: ۱۴۰۰/۰۳/۲۹

Abstract

Parental involvement in school is very important. Today, society's expectations of the education system have increased. Therefore, the educational system is not only responsible for teaching and transferring educational materials in the minds of learners, and for the success of educational programs, policymakers in the education system must provide the grounds for parental participation to promote student growth. If there is no logical, participatory and two-way communication between the three institutions of home, school and society, their function will be separate from each other. This is a problem that affects many families today. The current situation of any society is the result of yesterday's learning of people at home and school, and the future situation of any society is the result of investments that are made today on the knowledge of people at home, school and society. The important principle of wisdom is that the future cannot be found, it can be made. If you are looking to build the future of the community, build a bridge between home and school and allow this bridge to cross the community. One of the main problems of our country is the lack of close and intimate communication between school and families. Due to the weakness in the structures and system of communication between the school and the family

^۱ . PhD student in Educational Management, Isfahan (Khorasgan) branch, Islamic Azad University, Isfahan, Iran

^۲ . Associate Professor, Department of Educational Management, Isfahan (Khorasgan) branch, Islamic Azad University, Isfahan, Iran

*Corresponding Author:

mnadi@khuif.ac.ir

^۳ . Associate Professor, Department of Educational Management, Isfahan (Khorasgan) branch, Islamic Azad University, Isfahan, Iran

and the lack of awareness of parents about their decisive role and destiny in the scientific and spiritual development of their children and lack of knowledge of legal capacities created to interact with the school is located. The aim of this study was to investigate the effective components in parental participation in a qualitative manner and with a content analysis method based on inductive approach (Atrid-Sterling). Sampling of all library documents and scientific resources that have been published in reputable scientific-research journals was selected by reviewing the relevant contents. In the present study, 120 sources were examined. Data analysis was performed based on thematic analysis. To validate the data, the method of reviewing and taking a position of the researcher and aligning with scientific sources and key documents of education were used. The findings were also validated using the opinions of a group of technical experts and the steering committee. Based on the results of this study, the effective components in parental participation at the level of content analysis based on the research conducted included the following classification: 1 general theme (parent participation approach), 16 basic themes (structural changes, the birth of a new concept of association, attitude alignment, focus on parent-centeredness, systematic perspective, application of technological knowledge, responsibility, knowledge enhancement in the field of interaction, contextual factors. Adaptive process, capable managers, compliance with norms, implementation of effective programs, human behavior, parental engagement mechanism, trust building) and 4 organizational themes (dominant challenges, partnership building, basic assumptions of interaction and interaction engineering). The research findings indicate that, first of all, confrontations with the existing challenges in the relationship between parents and educators should be considered, which includes all activities and programs that have shortcomings due to current macro-administrative policies, education and current laws and regulations. Reconsiders in order to accept parents in the educational system and their interaction with the school. Another factor is functional and structural limitations, so removing these barriers helps to establish a continuous teacher-parent relationship. The Parent-Teacher Association, as the custodian of parental involvement in school, establishes a school-to-home connection and a two-way relationship by legitimizing parental involvement and a modernized structure and focus on parent-centeredness. The next effective component in parental involvement is the creation of a platform for participation, which includes all activities and practices that encourage parents to be more involved and involved in their children's activities. Therefore, participatory strategies must be promoted and shown to them. Since interaction is a two-way approach, the potential of

both approaches is significant, and the implementation of workshops and in-service courses helps to develop home-school relationships. In this regard, the systematic view states that for the participation of parents, formulating a strategy based on organizing and adopting policies and guidelines that can lead to maximum parental participation is of particular importance and necessity. A systemic view of the school and the recognition of its culture by parents provides insight into the educational role of the family and facilitates interaction with the school. The basic assumptions of interaction are all necessary and fundamental activities and are supported by the officials and executors of interaction. The cultural, educational and training needs of the current society have made the acquisition of more scientific, professional and professional competencies necessary and inevitable for managers. Underlying factors are the preconditions for parental involvement in school and include economic, social, and cultural capital, each of which alone provides opportunities for parental participation. Social capital indicates the psychological readiness of individuals in society to engage in collective action. The economic capital of the family causes the parents to provide better and more opportunities for their children with more income and facilities. But cultural capital has the greatest impact on parents' thoughts and behavior. The thinking, empathy and empathy of school staff with parents is very effective in their interaction. Using parents in education and school decisions and their participation in group trips and participation in social networking while instilling a sense of empowerment in parents strengthens their motivation to participate. Communication and interaction engineering is another approach in establishing purposeful and constructive communication and deepening and facilitating the home-school relationship. Paying attention to human issues and the relationships between them, establishing effective communication and parental participation in children's affairs, purposeful and two-way discourse need a precise engineering and providing conditions that play a significant role in deepening and strengthening parent-teacher interaction. Feasibility study, establishing desirable human relationships, creating a happy environment are also effective in motivating and attracting parents to school. Perhaps the most important strategy for parent interaction is to build trust, and that is what leads to a high level of participation and is done in the form of social and cooperative cooperation. By building trust in parents, while strengthening their sense of trust, collective self-efficacy also increases.

Keywords: effective components, participation, parents, content analysis method, qualitative approach.

شناسایی مولفه های موثر در مشارکت والدین در مدرسه: رویکردی کیفی با روش تحلیل مضمون

فریبا آگاه^۱، ممدعلی نادی^{۲*}، فریبا کریمی^۳

چکیده

مشارکت والدین در مدرسه از اهمیت بسزایی برخوردار است. امروزه انتظارات جامعه از دستگاه تعلیم و تربیت به صورت روز افزون افزایش یافته است. لذا نظام آموزشی تنها مسئولیت تدریس و انتقال مواد آموزشی در ذهن فراگیران را بر عهده ندارد و برای موفقیت برنامه های آموزشی و تربیتی بایستی سیاستگذاران نظام آموزش و پرورش زمینه های مشارکت والدین را برای ارتقاء رشد دانش آموزان فراهم آورند. پژوهش حاضر با هدف شناسایی مولفه های موثر در مشارکت والدین به شیوه کیفی و با روش تحلیل مضمون بر مبنای رویکرد استقرایی (آتراید-استرلینگ) انجام شده است. نمونه گیری از مجموع اسناد کتابخانه ای و منابع علمی که در مجلات معتبر علمی- پژوهشی چاپ گردیده است با بررسی محتواهای مرتبط انتخاب گردید. تجزیه و تحلیل داده ها بر اساس تحلیل مضمون انجام شد. برای اعتباریابی داده ها از روش بازبینی و موضع گیری پژوهشگر و همسوسازی با منابع علمی و اسناد کلیدی آموزش و پرورش استفاده گردید. براساس نتایج این پژوهش مولفه های موثر در مشارکت والدین در ۱۶ مضمون کلی، ۴ مضمون پایه و ۴ مضمون سازمان دهنده چالش های غالب، بستر سازی مشارکت، مفروضه های بنیادی تعامل و مهندسی ارتباط و تعامل طبقه بندی گردید.

واژگان کلیدی: مولفه های موثر، مشارکت، والدین، تحلیل مضمون، رویکرد کیفی.

۱- دانشجوی دکتری مدیریت آموزشی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد اصفهان (خوراسگان)، اصفهان، ایران
۲- دانشیار گروه علوم تربیتی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد اصفهان (خوراسگان)، اصفهان، ایران
* نویسنده مسئول: Email: mnadi@khuif.ac.ir
۳- دانشیار گروه علوم تربیتی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد اصفهان (خوراسگان)، اصفهان، ایران

مقدمه

نظام آموزش و پرورش به عنوان مهم ترین و حساس ترین زیر نظام اجتماعی نیازمند مشارکت فعال اعضای جامعه به ویژه اولیا است (Gohari, Jamshidi & Amin Beidakhti, 2015). مشارکت والدین از حوزه های پر اهمیت تحقیقی در جامعه شناسی آموزش و پرورش است که به دلیل گستردگی قلمرویی ارائه یک تعریف مشخص و جامع از آن بسیار مشکل است (Zarei, Dehghani & Salehi, 2019). مشارکت والدین به عنوان مهم ترین سرمایه های اجتماعی و مبتنی بر مدرسه به تعامل تاثیر مثبت آن بر دانش آموزان و معلمان یکی از حوزه های مهم پژوهش در جامعه شناسی آموزش است (Jabar, 2015). در طبقه بندی های موجود سه بعد مشارکت والدین شامل مشارکت مبتنی بر خانه، مشارکت مبتنی بر مدرسه و اداره مدرسه ذکر می گردد. مشارکت و مشارکت والدین در فعالیت های مدرسه اشاره دارد (Fiore, 2001). مشارکت مبتنی بر خانه یکی از جنبه های مشارکت والدین است که والدین اغلب با هدف موفقیت تحصیلی فرزندان خود و ارتقای عملکرد مدرسه به کار می گیرند و در نهایت مشارکت مبتنی بر اداره مدرسه اشاره به محدوده ای که والدین می توانند در تصمیم گیری های مدرسه مشارکت داشته باشند اطلاق می شود (Zarei, Dehghani & Salehi, 2019). از سوی دیگر مدارس برای رسیدن به اهداف خود نیازمند استفاده از مشارکت والدین در همه ابعاد هستند (Habibi & Saravani, 2010). در ذهن فراگیران را بر عهده ندارد و برای موفقیت برنامه های آموزشی و تربیتی بایستی سیاستگذاران نظام آموزش و پرورش زمینه های مشارکت والدین را برای ارتقاء رشد دانش آموزان فراهم آورند. پژوهش حاضر با هدف شناسایی مولفه های موثر در مشارکت والدین به شیوه کیفی و با روش تحلیل مضمون برمبنای رویکرد همچنین مشارکت و تعامل والدین در مدرسه شرایط آموزش و یادگیری را تسهیل و به رشد همه جانبه فرزندان کمک می کند و انسجام و هماهنگی در ابعاد تعلیم و تربیت را به وجود می آورد (Javanbakhtaval & Vafadar, 2004) زمانی که والدین یا معلمین بر روی گستره ای از موضوعات ارتباط برقرار می کنند یادگیری این دانش آموزان پیشرفت می کند لذا ارتباط خوب وابسته به حمایت و همکاری است (Lekli, Kaloti, 2015). والدین و معلمان باید در کنار هم کار کنند و برای این منظور آموزش ها و برنامه ریزی های ویژه ای صورت گیرد (Vikart, 2007).

اساس بحث ارتباط خانه و مدرسه از آن جا شروع می شود که والدین مهم ترین معلم کودکانشان هستند. لذا باید توجه داشت از مسائل اساسی کشور ما عدم برقراری ارتباط نزدیک و صمیمی بین مدرسه و خانواده هاست. به دلیل ضعف در ساختارها و نظام برقراری ارتباط مدرسه با خانواده و عدم آگاهی والدین از نقش تعیین کننده و سرنوشت سازشان در توسعه علمی و معنوی فرزندانشان و عدم آگاهی از ظرفیت های قانونی ایجاد شده به منظور تعامل آنان با مدرسه مشکلات زیادی روبروی نظام آموزشی ما قرار گرفته است (Jafar Yousefi & Fereydounnejad, 2015) و در نظام کنونی آموزش و پرورش، ساز و کارهای جلب و جذب مشارکت های تخصصی و علمی والدین به شکل نظام مند وجود ندارد. در عمل هیچگاه والدین در جریان آموزش فرزندانشان به بازی گرفته نمی شوند و رابطه تخصصی و علمی بین والدین و عوامل مدرسه هم کمتر دیده می شود (Aslani, 2007). در مالزی مدارس کشور برای ترویج مشارکت والدین و معلمان سازماندهی شدند و بر این باورند که بدون ارتباط خوب و تعامل آنان عملکرد دانش آموزان تضعیف می شود (Simon, 2017) و در فنلاند فرآیند تبادل همکاری به عنوان یک پیشرفت جدید ایجاد شده است و موقعیت والدین محدود به نقش آن ها در زندگی خانوادگی و توجه به فرزندان به عنوان هدف تعلیم و تربیت است (Karila, Alasutari, 2012). باید توجه داشت اتخاذ تصمیمات مهم نیازمند استفاده از خرد جمعی است لذا تعامل والدین با مدرسه ضرورت تام دارد (Javanbakhtaval & Vafadar, 2004). نکته مهم تر این که شناخت دانش آموز که از ضرورت های کار تربیتی است بدون جمع اندیشه با پدران و مادران امکان پذیر نیست به لحاظ این که آنها بازوی قدرتمند و کارآمدی برای مدارس به حساب می آیند (Adib, Mardan Arbat, 2018). مشارکت در آموزش و پرورش نیازمند آن است که زمینه وبستر لازم برای آن فراهم شود، فراهم آوردن عدالت اجتماعی، برنامه ریزی غیر متمرکز و رفع تبعیض ها در این مورد ایفای نقش می کند (Matin, 2012). از این روابط مدرسه و خانه فرایند تعاملی و مداوم است که چنانچه مشارکت به خوبی صورت گیرد باعث اثربخشی و کارآیی می شود. و این مسئله که چرا خانه و مدرسه نتوانسته اند بطور موفقیت آمیزی با هم همکاری و تعامل کنند، نشانه ها و علل و عوامل بسیاری حکایت از آن دارند که مشکل اصلی در عدم کفایت و عدم تناسب روابط بین دو سازمان خانه و مدرسه است. لذا آن

چه به نظر می رسد در رویکرد مشارکتی خانه و مدرسه قابل توجه و با اهمیت است، شناسایی مولفه هایی است که با شناخت آنها ضمن تسهیل ارتباطات دوسویه اولیا-مربیان، بستر مناسبی برای نگاه غیر متمرکز و اختیار مسئولین در به کارگیری مشارکت والدین بخصوص در تصمیم گیری ها و مداخله تخصصی در امور آموزشی را فراهم کند. در این پژوهش شناسایی این مولفه ها مورد بررسی قرار گرفت و سوال پژوهش به شرح زیر مطرح گردید:

مولفه های موثر در مشارکت والدین کدامند؟

پیشینه پژوهش

در دهه های اخیر پژوهشگران متعددی پیرامون مشارکت والدین در مدرسه مطالعه نموده اند. از جمله:

(Rajaeipour, Farhang, Agha Hoseini & Ghalavandi, 2012) در پژوهشی با موضوع راه های بهبود مناسبات خانه و مدرسه از دیدگاه آموزگاران به این نتیجه رسیدند که: برخورد همراه با خوش رویی و حسن خلق ثبات در تصمیم گیری، رعایت عدالت در برخورد با افراد موجب بهبود مناسبات خانه و مدرسه می گردد. همچنین بالا بردن آگاهی اولیا از مسائل آموزش و پرورش بواسطه شرکت آنان در انجمن اولیا و مربیان تحقق می پذیرد. (Matin, 2012) در پژوهشی با موضوع "ضرورت مشارکت در آموزش و پرورش، کاستی ها و راهکارها" نتیجه می گیرد: بدون همکاری جامعه، خانواده و آموزش و پرورش که نهادهای مهم اجتماعی هستند مشارکت به سرانجام نمی رسد. گسترش مشارکت مردم در امور آموزش و پرورش نیازمند این است که زمینه و بستر لازم برای آن در سه نهاد مذکور فراهم شود. فراهم آوردن عدالت اجتماعی، برنامه ریزی غیر متمرکز، رفع تبعیض ها در این مورد ایفای نقش می کنند. بنابراین شایسته است زمینه های فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی مشارکت از جنبه های مختلف فراهم آید. (Lekli & kalotis, 2015) در پژوهشی دیگر با عنوان "ایجاد همکاری های معلم - والدین بعنوان یک روش موثر پیش بینی موفقیت های شاگردان" نتیجه می گیرند مهارت های ارتباطی خوب بین پدر و مادر و معلمین عامل اساسی انگیزه یادگیری دانش آموزان و موفقیت آنها در مدرسه همچنین کاهش رفتارهای نامطلوب است. (Desforges & Abochar, 2003)

در پژوهشی با موضوع " تأثیر مداخلات والدینی و آموزش خانواده بر پیشرفت دانش آموز و سازگاری او" به این نتایج دست یافتند، که مداخلات والدینی از جمله: ملاقات والدین با مدرسه پیرامون نقش مدرسه و آیین نامه ها و برنامه ها، مشارکت در امور مدرسه، همکاری در مدرسه به منظور حمایت از معلمین، ارتباط قوی و افزایش سطوح مداخلات با شرکت در کلاسهای آموزشی مادران، فرآیند آموزش فرزندان را بهبود می بخشد. همچنین یافته ها نشان دادند سطوح خود جوش مداخلات والدینی در آموزش فرزندان ارزشمند بوده و موجب یک درک بلند مدت با اثر گذاری زیاد می گردد و موجب می شود فرآیندها خوب فهمیده شوند. Simon (2017) در پژوهشی با عنوان مطالعه تعامل والدین - معلمین در مدارس ابتدایی مالزی بیان می کند ایجاد کارگاه های آموزشی برای والدین و ارتباطات برای معلمان و مدیران مدرسه و ارائه دستورالعمل ها عمومی است. همچنین برقراری ارتباط مثبت با والدین و دانش خاص برای همه مدارس در رابطه با چگونگی کار وجود دارد. والدین مشتریان مدرسه هستند بدون آنها مدارس قادر به اجرای کار نمی باشند عدم ارتباط بین معلم - والدین نشانه ضعف مدیریت است. رابطه حرفه ای و تعاملات بین والدین - معلم و سازش و مصالحه برای رسیدن به هدف لازمست. از ویژگی های شخصیت خوب هر معلم رفتار با دیگران است. افزایش دخالت مثبت والدین بهترین ارتباط است و به مربیان کمک می کند تا محیط خلاقانه و دوستانه ایجاد کند. معیار ارزیابی باز خورد از والدین درخصوص کیفیت آموزش به عنوان بازخورد سازنده عمل می کند، همچنین موجب اطلاعات مفید در مورد جنبه های کلیدی کار معلم و ارتقاء صلاحیت حرفه ای معلمان می گردد.

در نهایت با توجه به این که پژوهش های متعددی در زمینه مزایای مشارکت والدین یا دلایل عدم مشارکت والدین در مدرسه ارائه شده است، اما توجه و شناسایی مولفه هایی که موجب مشارکت والدین در مدرسه می گردد حائز اهمیت است. لذا این پژوهش توجه ویژه ای برای شناسایی مولفه های موثر در مشارکت والدین در مدرسه خواهد داشت و تلاش می کند با بررسی متون علمی-پژوهشی و فعالیت های مهم و ضروری از سطح کلان در آموزش و پرورش تا سطح خرد در مناطق و مدارس، سوال پژوهشی ذیل را پاسخ گوید.

سوال پژوهشی: مولفه های موثر در مشارکت والدین کدامند؟

مبانی نظری پژوهش

تعامل خانه و مدرسه در امور تحصیلی پیامدهای مثبتی به همراه دارد و این نقش در بهبود نتایج آموزشی به مدت چهل سال شناخته شده است و توسط بسیاری از دولت ها مورد تایید قرار گرفته (است Hornby, 2011).

(Maleki, 2008) در نظریه ای بیان می کند: رفتارهای انسانی تصورات و بینشهای او را نشان می دهد. آدمی هر طور که به امور زندگی نگاه کند، متناسب با آن رفتار خواهد کرد. لذا اگر اولیا می خواهند نقش پدر و مادری خود را به بهترین نحو انجام دهند می بایست به امر تعلیم و تربیت همت گماشته و در ارتباط مستمر با مدرسه کوشا باشند.

نظریه رشد شناختی پیاژه

این نظریه براساس هردو مورد "اتصالات پیچیده ژنتیکی" از پیش برنامه ریزی شده کودک برای رشد و تکامل وهم براساس یک محیط پر بار، انگیزشی و تاثیر پذیر هست. بع عنوان مثال، فعالیت های مشارکتی والدین مانند تمرین مشق شب فرصتی را برای فرزندان ایجاد می کند تا با والدین خود ارتباط معنا داری برقرار کنند به گونه ای که دانش خود را در یک محیط اجتماعی و جسمی از طریق این فرآیند ایجاد می کنند (Tekin, 2011).

نظریه فرهنگی اجتماعی ویگوتسکی

نظریه ویگوتسکی بر کسب کارکردهای ذهنی از طریق تاثیر متقابل اجتماعی، توجه و تاکید دارد. او قاطعانه بیان می کند که دانش و اطلاعات جدید از طریق مشارکت در فعالیت های اجتماعی درونی می شوند. به بیان ساده تر ویگوتسکی اهمیت خانواده و فرهنگ را تشخیص می دهد. او اظهار نظر می کند که کودکان یک سطح پیشرفت دارند که به آنچه که کودک به تنهایی می تواند کسب کند اشاره می کند. سطح دیگر به توانایی های کودک، زمانی که تحت تاثیر راهنمایی یک فرد بزرگسال یا یک همتای تواناتر کار می کند، اشاره دارد. لذا وی معتقد است والدین در توسعه و پیشرفت تحصیلی سهم بسزایی دارند. (Prior, Masoudnia, 1963)

نظریه بوم شناختی برون فر برنر

این نظریه در زمینه حوزه های توسعه، به طور گسترده ای در مطالعات رابطه والدین و معلم به کار گرفته شده است. برنر ادعا می کند که توسعه انسانی در بسیاری از محیط ها رخ می دهد، در حالی که خانواده زمینه اصلی توسعه انسانی است. او معتقد است ارتباط بین خرده نظام هایی مانند خانه و مدرسه در میان سیستم، منجر به سهولت رشد می شود. به عنوان مثال توانایی کودک در خواندن و نوشتن فقط به رخدادهای مدرسه وابسته نیست، بلکه به چگونگی تعمیم این فعالیت ها در خانه نیز بستگی دارد. (Bronfenbrenner, 1986)

نظریه جان دیوئی

از دیگر نظریه پردازانی که می توان در دیدگاه های مشارکت والدین آن را صاحب نظر دانست، جان دیوئی است. دیوئی یک شیوه اکتشافی-بنیادی در آموزش و پرورش برای کودکان بنیان نهاد. او بر اهمیت تجربه های فردی کودک تاکید کرده و معتقد بود کودکان از راه تجربه می آموزند. همچنین وی تشخیص داد، رویدادهای آموزشی با تجارب و رویدادهای اجتماعی در یک دیگر در هم آمیخته اند. دیوئی دو تجربه را برای یادگیری معنادار می دانست، اول تجربه ای که در دانش آموزان علاقه و رغبت ایجاد کرده و آنان را بر انگیزاند و جذب کند، دوم این که این تجربه های فرا گرفته شده به یادگیری بیشتر منجر شود. دیوئی بیان کرد تجربه هایی جالب و جذاب هستند که کودکان به وسیله دیگران به سوی آنها هدایت و -راهنمایی می شوند. (Prior, Masoudnia, 1963)

فارلند در تئوری خود توانایی، تخصص و تجربه مسئولین مدرسه را در ترغیب اولیای دانش آموزان به سوی مشارکت مهم خوانده است و آن را عوامل مدیریتی می نامد. فیش بانن و وروم: والدین زمانی به مشارکت روی می آورند که قبلا پیامدها و نتایج احتمالی و فواید مترتب بر آن را ارزیابی کرده باشند (عامل اقتصادی) کاپلان: حمایت اجتماعی و شبکه های حمایتی از جمله دوستان، مسئولین مدارس، سایر والدین و... بر مشارکت والدین تاثیر گذار است (عوامل اجتماعی). هومتز: بر اساس تئوری موقعیت اگر والدین احساس نمایند که در تعامل با مدرسه نظراتشان خریدار دارد سعی می کنند در امور مدرسه بیشتر مشارکت کنند (Yazdkhasti, Abbaszadeh, 2007).

مفاهیم و اصول نظریه روابط انسانی دانشمندانی چون التون مایو، ماری پارکر فالت و مک گریگور شاید بیش از هر سازمانی در محیط های آموزشی زمینه پذیرش داشتند، زیرا ماهیت کار آموزش و پرورش ایجاب می کرد که جوانب انسانی کار مورد توجه قرار گرفته و در پرتو رهنمود های آنان آموزش های مهارت های روابط انسانی در سازمان ها رایج شود (Amini, Rezapour & Naseh, 2008). طبق دیدگاه یادگیری اجتماعی، یادگیری می تواند با مشاهده رفتار دیگران و پیامد های حاصل از رفتار آن ها اتفاق بیفتد. هنگامی که فرد رفتار مشارکت جویانه را مشاهده می کند و اطرافیان نیز وی را مورد تشویق و حمایت قرار می دهند این رفتار در فرد مشاهده گر تقویت شده و پس از طی فرآیندهای یادگیری، فعالیت های مشارکتی را آغاز خواهد نمود (Azimi Hashemi, Reza Manesh, 2014).

طبقه بندی هاگز (۱۹۸۱): وی ۷ نوع مشارکت والدین را در مدارس معرفی می کند که عبارتند از: دیدار با معلمان برای کسب اطلاعات، همکاری با مدرسه از طریق انجام کار عملی یا کمک های مالی، استفاده از امکانات مدرسه برای اهداف خود، تهیه منابع و امکانات برای فعالیت های فوق برنامه، تهیه منابع و امکانات برای برنامه درسی، شرکت در فعالیت های مشترک با مدارس و شرکت در تدوین و اجرای سیاست های مدارس. به اعتقاد هاگز ۵ مشارکت اولیه انفعالی و فقط دو مرحله آخر را می توان مشارکت فعال نامید (Norouz Nejad Ghadi, Seraji, 2016).

تئوری ۵ آرزوی جهانی مازلو که توسط ریچ در سال ۱۹۸۷ در ارتباط با معلم-والدین به کار برده شد. این تئوری شامل شناخت والدین از خودشان با این درک که آنان مربیان بزرگی در زندگی فرزندانشان هستند، والدین بدانند مسئولین مدرسه از تاثیر آنها در آموزش فرزندانشان آگاه هستند، والدین باورکنند مسئولین مدرسه به قدرت و تجربیات آنان اعتماد دارند، امنیت خاطر والدین به لحاظ حضورشان در مدرسه تامین می گردد و معلمین بر تامین نیاز والدین تمرکز کنند. تئوری مدل های ارتباط خانه و مدرسه که توسط سواپ در سال (۱۹۹۳) مطرح گردید. در این تئوری ۴ مدل ارتباط خانه و مدرسه شامل مدل حمایتی، انتقال مدرسه به خانه، مدل غنی سازی دوره تحصیلی و مدل همکاری مطرح میشود و بیان می دارد به جز مدل شماره ۱ که فایده در دستیابی موثر به اهداف را از طریق حمایت مدرسه در مقابل مزاحمت های والدین

می داند، سه مدل دیگر در پیشرفت فرزندان، بهبود برنامه آموزشی، تعامل و مشارکت والدین در امور، غنی سازی برنامه و محتواهای آموزشی، ایجاد ارتباط دو طرفه، بهبود یادگیری در خانه و مدرسه، تمهید حمایت دو طرفه و تصمیمات منسجم در جلسات شورا بسیار موثر و کارساز می داند. (Mashudu, 2015)

باچ و گولدبرینگ (۱۹۹۸): مشارکت والدین در تصمیم گیری ها را این طور ترسیم می کنند:
-مدل توانمند سازی والدین که مانع تاثیر مربیان بر مساعدت های والدین می شود.
-مدل مشارکت متقابل که هم والدین وهم مربیان قدرت تصمیم گیری را تجربه می کنند.
-مدل سنتی یا بوراکراتیک که در آن نه والدین ونه مربیان قدرت زیادی در تصمیم گیری ندارند به خاطر این که احتمالاً کنترل ونظارت به طور محلی متمرکز شده است.
- مدل معلم حرفه ای که معلمان بر اساس تخصصشان یا شخصاً یا مشارکتی با پرسنل مدرسه تصمیم گیری می کنند اما والدین هیچ جایگاهی در تصمیم گیری ندارند (Azimi Hashemi, Reza Manesh, 2014).

روش شناسی پژوهش

پژوهش حاضر با هدف شناسایی مولفه های موثر در مشارکت والدین در مدرسه در زمره پژوهش های کیفی و با مطالعه و بررسی کتابخانه ای، اسناد بالا دستی، مقالات، پایان نامه، کتاب، همایش های ملی و بین المللی، از پایگاه های علمی فارسی، پرتال جامع علوم انسانی، سیویلیکا، نورمگز، مگیران، پایگاه اطلاعات علمی و جهاد دانشگاهی SID، در بازه زمانی ۱۳۷۸ تا ۱۳۹۸ و پایگاه های علمی لاتین مانند، Elsevier، Wiley، Springer، Scopus، proquest، در بازه زمانی ۲۰۰۸ تا ۲۰۱۸ انجام شد. نمونه گیری در پژوهش حاضر هدفمند بود و در واقع در پژوهش کیفی تعداد نمونه تا مرحله ای انجام می گیرد که داده بیشتری که سبب توسعه، تعدیل، بزرگ تر شدن یا اضافه شدن به تئوری موجود گردد وارد نشود، یعنی داده ها تکرار شده یا طبقه بندی موجود را تغییر نمی دهند، که این رویکرد را اشباع نظری می نامند (Hardy & Bryman, 2009). در این پژوهش برای تعیین حجم نمونه، کار جمع آوری داده ها، تا مرحله ی پدید آیی نظم و عدم گسترش بیش از حد با تعداد ۸۷ منبع از پایگاه های ذکر شده پایان

گرفت. در واقع نمونه گیری در پژوهش کیفی تجزیه و تحلیل داده ها با روش تحلیل مضمون بر مبنای رویکرد استقرایی (آتراید-استرلینگ) انجام گرفته است. تحلیل مضمون روشی است که معمولاً^۱ برای تجزیه و تحلیل داده ها در تحقیقات کیفی اولیه مورد استفاده قرار می گیرد. این روش داده ها را به داده هایی غنی و تفصیلی تبدیل می کند. در این روش، مضمون پایه مبین نکات مهمی در متن است و با ترکیب آن ها مضمون سازمان دهنده ایجاد می شود (Sterling, 2001). اجرای شبکه مضامین، سازمان دهی تحلیل محتوای اطلاعات کیفی است که در پی کشف مضامین عمده در یک متن در سطوح مختلف، و هدف آن تسهیل ساختار و نمایش این مضامین است. مقدمات مشهود در متن یا پایین ترین مرتبه (مضامین پایه)، دسته بندی های مضمون پایه که برای خلاصه کردن اصول انتزاعی در یک گروه قرار گرفته اند (مضامین سازمان دهنده)، و مضمونی که استعاره های اصلی متن را به صورت فراگیر در بر گرفته است (مضمون فراگیر) نام دارد (Erfani, 2017). لذا در این پژوهش ابتدا پاراگراف های مرتبط با موضوع پژوهش از منابع استخراج و توسط محقق به کدهای اولیه تبدیل گردید. سپس با دسته بندی کدهای اولیه، مضامین پایه استخراج و در ادامه با انتزاعی کردن دسته بندی ها، مضامین سازمان دهنده و مضمون فراگیر شکل گرفت. برای اعتبار یابی داده ها از روش های بازبینی و موضع گیری پژوهشگر و همسوسازی با منابع علمی و اسناد کلیدی آموزش و پرورش استفاده گردید. همچنین برای سنجش پایایی از ضریب پایایی هولستی^۱ استفاده شد. در این روش متون در دو مرحله کد گذاری می شوند. بدین صورت که در مرحله اول توسط پژوهشگر مضامین از مقاله ها و منابع دیگر استخراج گردیده و در مرحله دوم با مراجعه به خبرگان، مضامین مرتبط با سوال پژوهش با نظارت آنان مجدداً شناسایی و استخراج گردید. با مقایسه این دو مرحله و بر مبنای میزان توافق دو مرحله کد گذاری، ضریب پایایی با روش هولستی محاسبه گردید. پاسخ محاسبه (۹۲٪) نشان داد که نتایج از قابلیت اعتماد بالایی برخوردار است.

^۱ -Holsty

یافته ها

درگام نخست از مجموع منابع واسناد گردآوری شده در پژوهش پاراگراف های مرتبط، پیرامون مشارکت والدین در مدرسه استخراج گردید و کد گذاری اولیه انجام شد. بخشی از نتایج این گام در جدول شماره ۱ می باشد.

جدول شماره ۱: نمونه هایی از پاراگراف های منتخب و کدهای اولیه پیرامون شناسایی مولفه های مشارکت

در مدرسه

ردیف	متن	منبع	کد اولیه
۱	برای مشارکت اولیا در مدرسه تدوین راهبردی که بتواند مشارکت حد اکثری آنها را به همراه داشته باشد از ضرورت خاص است، تقویت انجمن های اولیا ومربیان مناسب ترین وموثرترین راه مشارکت اولیاست.	Esmaili (2016)	تدوین سیاستهای مدرسه مبتنی بر مشارکت تقویت انجمن اولیا مربیان
۲	تعمیق رابطه میان خانه ومدرسه وشناخت فرهنگ مدرسه،تعامل والدین بامدرسه را تضمین می کند، نظام آموزشی کشور در اداره مدارس باید مبتنی بر تصمیم گیری مشارکتی،استقلال نسبی، انعطاف پذیری،روش های غیر متمرکزومشارکت جویانه باشد.	Ghureshi & Abdollahi, (2015)	[تغییر درساختارنظام آموزشی برنامه های مشارکت جویانه غیر متمرکز انعطاف پذیری مسئولین ارتباط عمیق خانه ومدرسه
۳	وجود محیطی گرم وبالنده در خانواده ارتباط موثر آنان را تضمین می کند، توجه به خانواده ورفع مشکلات آن موجب عملکرد بهینه خانواده ومسئولیت پذیری درقبال فرزندان است. عملکرد مناسب خانواده به اعضای آن در سازگاری باشرايط کمک نموده ومشکلات ارتباطی را برطرف می نماید.	Asadi Yoonesi, Bakhshi & Rastgoumoghadam, (2018)	جو آرام خانواده رفع مشکلات خانواده عملکرد مسئولانه خانواده

ساختارسازی نوگرایانه در مشارکت	Jafar Yousefi & Fereydounnejad, (2015)	تقویت ساختار و نظام برقراری ارتباط مدرسه با خانواده از عوامل موثر بوجود ارتباط نزدیک خانه و مدرسه است، آگاهی اولیا از ظرفیت های قانونی ایجادشده .	۴
تقابل احترام آمیز با والدین		برخورد سازنده مدارس با والدین در مشارکت آنان موثر است.	
شناخت فرهنگ خانواده آموزش فرهنگ مشارکت بهره مندی از پتانسیل های موجود	Monadi (2007)	سرمایه فرهنگی خانواده شکل دهنده رفتار و عملکرد آنان با مدرسه است. منابع آموزشی و فرهنگی در شکل گیری شخصیت و رفتار والدین موثرند.	۵
گفتمان خانوادگی جلسات مشاوره با والدین	Manshai (2005)	وجود ارتباط کلامی بین اعضای خانواده بسیار مهم و از عناصر اصلی تعامل است. گفت و شنود، مذاکره، و مشاوره در ایجاد ارتباط و تعامل موثر است.	۶
آشنایی والدین با نحوه تعامل و همکاری دانش افزایی والدین	Erfani (2005)	آشنایی والدین با وظایف و رفتارهایی که تفاهم و همکاری را در آنان تقویت کند تعامل با مدرسه را تسهیل می سازد. آموزش والدین در زمینه مسائل تربیتی عامل موثر ارتباط والدین است.	۷
آموزش مهارت های ارتباطی	Spera (2005)	والدین از طریق آموزش، مشاهده و تجربه مهارت های ارتباطی را به دست می آورند.	۸
توانمند ساختن والدین	Gandoz (2018)	دانش و توانایی والدین بر مشارکت موثر آنان در مدرسه تاثیر گذار است.	۹
اجرای برنامه های اثر بخش	Oki ki (2014)	مطالعات نشان دادند که والدین مایل هستند به طور موثر در آموزش و پرورش فرزندان خود درگیر باشند لذا استراتژی های خاص و راهبردهای مشارکت بایستی ارتقاء یافته و به آنها نشان داده شود.	۱۰
آموزش خانواده	Qouper (2015)	جلسات آموزشی والدین و مشاوره و راهنمایی آنان فرصت مناسب برقراری ارتباط با مدرسه را فراهم می کند.	۱۱

مدیریت مقتدرانه	Simon (2017)	مدیریت قوی ومقتدرانه درتعامل اولیا بسیار موثر است.	۱۲
استفاده از تکنولوژی ارتباطات	Olmsted (2013)	فناوری می تواند به سرعت والدین را به مدرسه مرتبط کند.	۱۳
مشارکت والدین در تصمیم گیری ها	SY (2006)	درخواست از والدین جهت تصمیم گیری در امور مدرسه به تعامل والدین کمک می کند	۱۴
آشنایی والدین با سیاست های آموزشی مدرسه	Fernandez (2017)	آشنایی والدین با سیاست های آموزشی مدرسه ازجمله تعامل آنان با مدرسه وپذیرش انها درتعامل وهمکاری با مدرسه موثر است	۱۵
آزادی اظهار نظر والدین درخصوص مسائل مدرسه	Evans (2017)	دعوت از والدین درخصوص نظرخواهی از آنان درارتباط با مسائل آموزشی موجب افزایش ارتباط آنان با مدرسه می گردد	۱۶
برخورد عادلانه با والدین	Tabrizi & Tabatabaei (2007)	اگروالدین درارزشیابی از کار خود متوجه شوند پاداش آنها متناسب با فعالیتشان بوده و عادلانه است مشارکت بیشتری خواهند داشت	۱۷
برخورد مناسب مربیان با والدین	Bastani (2008)	رفتار وگفتار مناسب مربیان درتعامل والدین موثر است	۱۸
فراهم ساختن زمینه مشارکت در مدارس فراهم ساختن زمینه مشارکت درخانه	Matin (2012)	مشارکت مردم در آموزش وپرورش نیازمند مهیا ساختن شرایط برای مدرسه وخانه است	۱۹
دیدگاه مشارکتی مدیر	Unesi (2015)	نگاه مشارکت جویانه مدیر بستر مشارکت وتعامل والدین را فراهم می کند	۲۰

در گام دوم با مرتب کردن کدهای اولیه بر اساس مشابهت های اولیه بر اساس معنایی، دسته بندی به پایین ترین سطح مضمون (مضمون پایه) انجام گرفت بخشی از نتایج حاصل در این گام به شرح جدول شماره ۲ می باشد.

جدول شماره ۲: نمونه هایی از استخراج مضامین پایه از کدهای اولیه، پیرامون شناسایی مولفه های

مشارکت در مدرسه

کد	مضامین اولیه	مضامین پایه
۱	ادراک سیستمی از مدرسه	دیدگاه سیستماتیک
۲	ساختارشناسی سازمان	
۳	شناخت قوانین مدرسه	
۴	شناخت فرهنگ و محیط مدرسه	
۵	کسب رضایت والدین	تمرکز بر محوریت والدین
۶	بهبود مناسبات مسئولین با والدین	
۷	تمرکز بر والدین به عنوان ذینفعان اصلی	
۸	توجه به موقعیت اجتماعی والدین	
۹	همسویی نگرشی خانه-مدرسه	نمود فرآیند سازگاران والدین
۱۰	وفاق نهادی	
۱۱	کنش سازگاران	
۱۲	فرآیند سازش	
۱۳	تغییر ساختار نظام آموزشی	تحولات ساختاری
۱۴	اصلاح قوانین و مقررات	
۱۵	تدوین برنامه های مشارکت محور	
۱۶	اصلاح آموزه های مشارکت والدین	
۱۷	اصلاح ساختار و روابط	
۱۸	تقویت انجمن اولیا و مربیان	
۱۹	مشروع دانستن حق مشارکت والدین	

۲۸۶ شناسایی مولفه های موثر در مشارکت والدین در مدرسه

زایش مفهومی نو از انجمن	نگاه نو به جایگاه انجمن	۲۰
	ضمانت اجرایی فعالیت های مشارکتی والدین در مدرسه	۲۱
	ایجاد ساختار غیر متمرکز تصمیم گیری در انجمن	۲۲
	به روز رسانی فعالیت ها در انجمن	۲۳
دانش افزایی در حوزه مشارکت	مطالعه گر بودن اولیای مدرسه در حوزه های مختلف	۲۴
	نگاه علمی و مطالعه محور به تعامل والدین با مدرسه	۲۵
	توانمندی کادر مدرسه در حوزه مشارکت	۲۶
	آموزش مهارت های ارتباطی به کادر مدرسه	۲۷
	مطالعه گر ساختن والدین	۲۸
اجرای برنامه های اثر بخش	ایجاد اتاق اختصاصی به منظور حضور والدین در مدرسه	۲۹
	نیاز سنجی والدین	۳۰
	مشاوره والدین در امور تربیتی-آموزشی	۳۱
	آشنایی والدین با اهداف آموزشی-تربیتی مدرسه	۳۲
	جلسات مستمر و با کیفیت آموزش خانواده	۳۳
مدیران توانمند	مدیران با سواد در علم مدیریت	۳۴
	استفاده از مدیران خلاق و نو اندیش	۳۵
	شناخت مدیر از مجموعه آموزشی	۳۶
	مدیر مشارکت جو مدیر آگاه به مسائل روز	۳۷
سلوک انسانی	آزادی بیان و اظهار عقیده والدین	۳۸
	تقابل احترام آمیز والدین و کادر مدرسه	۳۹
	روابط انسانی حاکم در مدرسه	۴۰
	اعتماد سازی در والدین	۴۱
	برخورد عادلانه نسبت به والدین	۴۲

در گام سوم، براساس مشابهت های کاربردی مضامین پایه در مدرسه هرچند مضمون در یک دسته به نام مضمون سازمان دهنده قرار گرفت. بخشی از نتایج این گام نیز در جدول شماره ۳ آمده است.

جدول شماره ۳: دسته بندی مضامین پایه و استخراج مضامین سازمان دهنده پیرامون شناسایی مولفه های

مشارکت در مدرسه

ردیف	مضامین پایه	مضامین سازمان دهنده
۱	تحولات ساختاری	چالش های غالب
۲	زایش مفهومی نو از انجمن	
۳	همسوسازی نگرشی	
۴	تمرکز بر محوریت والدین	
۵	دیدگاه سیستماتیک و سازمانی به مدرسه	بسترسازی مشارکت
۶	کاربرد دانش تکنولوژیک به مدرسه	
۷	دانش افزایی در حوزه تعامل	
۸	شناخت قوانین مدرسه	
۹	عوامل زمینه ای	مفروضه های بنیادی تعامل
۱۰	نمود فرآیند سازگاران	
۱۱	مدیران توانمند	
۱۲	اجرای برنامه های اثر بخش	
۱۳	انطباق پذیری هنجارها	
۱۴	سلوک انسانی	مهندسی ارتباط و تعامل
۱۵	مکانیزم جذب والدین	
۱۶	اعتماد سازی	

سپس با انتزاع یک مضمون حاکم بر کل مضامین به عنوان مضمون فراگیر تدوین نهایی جدول مضامین سه گانه انجام شد. در جدول شماره ۴ دسته بندی مضامین پایه، سازمان دهنده و فراگیر مشاهده می شود.

جدول شماره ۴: جدول نهایی تحلیل مضامین سه گانه مربوط به شناسایی مولفه های مشارکت در مدرسه

ردیف	مضامین پایه	مضامین سازمان دهنده	مضمون فراگیر
۱	تحولات ساختاری	چالش های غالب	رهیافت مشارکت والدین
۲	زایش مفهومی نواز انجمن		
۳	همسوسازی نگرشی		
۴	تمرکز بر محوریت والدین		
۵	دیدگاه سیستماتیک	بستر سازی مشارکت	
۶	کاربرد دانش تکنولوژیک		
۷	مسئولیت پذیری		
۸	دانش افزایشی در حوزه تعامل		
۹	عوامل زمینه ای	مفروضه های بنیادی تعامل	
۱۰	نمود فرآیند سازگارانه		
۱۱	مدیران توانمند		
۱۲	انطباق پذیری هنجارها		
۱۳	اجرای برنامه های اثربخش		
۱۴	سلوک انسانی	مهندسی ارتباط و تعامل	
۱۵	مکانیزم جذب والدین		
۱۶	اعتماد سازی		

بحث و نتیجه گیری

یافته های پژوهش حاضر مولفه های موثر در مشارکت والدین در مدرسه را در چهار مفهوم کلی سازمان دهنده مشخص نمود که در ذیل توصیف کوتاهی از آن ها بیان می گردد. چالش های غالب، اشاره به زیر ساخت های مناسب، بهسازی و ترمیم سیاست های کلان در راستای ایجاد و تقویت تعامل اولیا و مربیان می باشد. لذا بازبینی و اصلاح قوانین و آزادی عمل

مدارس در این حوزه از گام هایی است که از سطوح کلان مدیریتی می بایست برداشته شود (Maroofi & Mohammadi, 2019).

Aslani (2007) در پژوهش خود با نتایج همسو با پژوهش حاضردهای موجود در آموزش و پرورش و عدم وجود ظرفیت های قانونی در ایجاد تعامل و رابطه علمی - تخصصی والدین - مدرسه را بازگو می کند. دوم این که انجمن های اولیا مربیان به لحاظ بخشنامه های کلیشه ای و عدم اختیار در اجرای غیر متمرکز برنامه ها و نبود ضمانت های اجرایی لازم نتوانسته است به خوبی از ظرفیت های والدین به نحو مطلوب استفاده نماید. لذا لزوم بازنگری و تعریفی نو از انجمن های اولیا و مربیان احساس می گردد. (Azimi Hashemi & Rezamanesh (2014) در نتایجی همسو لزوم بازنگری و تقویت شیوه های کار کرد انجمن را مورد بررسی قرار می دهد. از دیگر عوامل عمده در ارتباط خانه و مدرسه و چالش های مهم در این خصوص اصلاح نگرش مدیران و معلمان نسبت به مشارکت والدین و همسوسازی نگرش هاست. Adib & Mardan (2018) ، Arbat (2018) ، Rajaeipour (2008) در پژوهش های خود ایجاد نگرش مثبت ، همسویی دیدگاه ها ، هم اندیشی و همفکری کارکنان مدرسه را راهی موثر برای برقراری ارتباط والدین و مدرسه می دانند .

بستر سازی مشارکت ، اشاره به شیوه های عملی در فراهم آوردن زمینه های مناسب رویکرد مشارکتی در فعالیت های مدرسه و تعامل والدین دارد . قبل از هر چیز دیدگاه سیستمی به مدرسه درک تاثیرات متقابل دو سوی تعامل را آسان ساخته و فهم این تاثیرات برای درک رفتار افراد بسیار مهم است. (Esmaili (2016) در پژوهش خود بیان می دارد راهبرد مبتنی بر سازمان دهی و خط مشی های برنامه ریزی شده که مشارکت حد اکثری اولیا را به دنبال داشته باشد از اهمیت و ضرورت خاص برخوردار است. Tehran Moghadam & Shariatbagheri (2011) در نتایجی همسو دیدگاه سیستماتیک و سازمانی به مدرسه را مورد بررسی قرار داده اند . استفاده از فناوری و دانش تکنولوژیک می تواند نقش مهمی در افزایش مشارکت والدین در فرآیند آموزشی داشته باشد و از آن جا که مدارس وصل به اینترنت هستند بدون حضور فیزیکی آنان تعامل برقرار می گردد (Patrikaku (2014) . Lunts (2003) نیز آگاهی از دانش تکنولوژیک را برای والدین ضروری دانسته و اذعان می کند بر تعامل والدین اثر

مثبت دارد. (Kemp (2015) در پژوهش خود افزایش استفاده از رسانه های اجتماعی را برای برقراری ارتباط مهم می پندارد و بیان می کند که مدارس باید از این ابزار ارتباطی برای ارائه اطلاعات به همه ذینفعان استفاده کنند. قرن ۲۱ قرن دانایی و انقلاب اطلاعات است و یقیناً راهبری آموزش و پرورش آینده به عهده فناوری اطلاعات و ارتباطات خواهد بود. (Khadem Masjedi & Norouzi (2015 در پژوهش خود به صراحت این مطلب را یادآور گردیده اند. دانش افزایی در حوزه تعامل به ایجاد دگرگونی های رفتاری مثبت در والدین و مربیان و بهبود شیوه های ارتباطی در تعامل والدین - معلمان اشاره دارد. (Saki (2010) در مطالعه خود وجود والدین باسواد و آموزش دیده را در پیشرفت تحصیلی فرزندان موثر می داند. (Ahmad (2010) در نتایجی همسو با پژوهش حاضر آگاهی و آموزش اولیا و مربیان در زمینه های گوناگون واز جمله مهارت های ارتباطی را منجر به تشویق آنان درپروسه تعامل می داند. لازم است مجریان تعامل اعم از والدین و مسئولین در مدرسه از بی تفاوتی و رخوت درارتباط بین خانه ومدرسه که بسیار آسیب زا می باشد دوری جویند. در گذشته یکی از عوامل تعامل کم و عدم دخالت والدین در امور تحصیلی باور به این عقیده بود که مدرسه مسئول آموزش و تربیت فرزندان است و خانواده از این جریان مستثنی است. لذا تلاش مدرسه در مسئولیت پذیری والدین و درخواست از آنان جهت تصمیم گیری در فعالیت ها بسیار مهم و ضروری است. (Tehrani Moghadam & Shariat Bagheri (2011) مسئولیت پذیری عوامل آموزشگاه و پاسخگویی به اولیا به عنوان ذینفعان مهم، و والدین را مشتری سازمان دانستن و نه عامل خارجی، همه این موارد را در ایجاد مشارکت و تعامل والدین بامدرسه مهم می پندارند. پژوهشگرانی دیگر از جمله (Adib & Mardan Arbat, Ahmadi & Aminaei (2005)، (Kemp (2015)، (Lekli & Kaloti (2015)، (Ahmad (2010) نیز در مطالعات خود به نتایج مشابه دست یافتند.

مفروضه های بنیادی تعامل

اشاره به پیش شرط های لازم برای برقراری ارتباط سازنده وموثر دارد. این شرایط بایستی مورد حمایت مسئولین ومجریان تعامل باشد که به پشتوانه احراز آن در فرهنگ خانه ومدرسه

شاهد ارتباط موثر اولیا-مربیان باشیم. مسئله مشارکت و تعامل با مدرسه از ضروریات جامعه آموزشی است. در این راستا عواملی به عنوان پیش زمینه کنش مشارکتی والدین مورد توجه قرار می گیرد که از جمله سرمایه های فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی است. سرمایه فرهنگی، فضاهای فرهنگی راشکل و جهت می دهد و بیشترین تاثیر را بر افکار و رفتارهای افراد دارد. لذا خانواده هایی با سرمایه های فرهنگی مسئولیت پذیر تر و نسبت به آینده فرزندان شان توجه بیشتر نشان می دهند (Smith, 2011).

(Monadi, 2007) نیز به نقل از بورديو به این مورد اشاره دارد. سرمایه اجتماعی فرد تعیین کننده منزلت او در جامعه است و به عنوان یک منبع برای خانواده عمل می کند. (Mehri, 2005) در پژوهشی بیان می کند سرمایه اجتماعی خانواده در موفقیت تحصیلی دانش آموزان نقش اساسی دارد. توجه مسئولین به وضعیت اقتصادی خانواده ها و انجام تمهیداتی در خصوص تامین نیازهای آنان بستر مناسب مشارکت را فراهم می کند. (Sobhani, 2013) در پژوهش خود دریافتند که میانگین بالاتر اقتصادی خانواده مبین برتری در مشارکت والدین است و به نتایجی همسو با پژوهش حاضر دست یافتند. مورد بعد فرآیند سازگاران مبین این مطلب است که همکاری و تعامل موجب محیط فاقد تعارض و کشمکش بین افراد می باشد و ضمن ایجاد فرصت ها والدین را به مدرسه جذب می نماید. (Simon, 2017) نیز در نتایجی همسو فضای خلاقانه، دوستانه و خالی از کشمکش و تعارض را موجب همکاری متقابل و تعامل والدین دانسته است. نظام آموزشی اثربخش نیازمند مدیران اثر بخش است. این مدیران با نگاه مشارکتی و به روز و کارآمد به جریان های تحصیلی اهداف آموزشی را میسر می سازند. (Yousefi, 2012) در نتایجی همسو دیدگاه مشارکتی مدیر را موجب استفاده مطلوب و حد اکثری از ظرفیت های والدین می داند. (Gohari, Jamshidi, 2015) انعطاف پذیری مدیران و کسب شایستگی ها توسط آنان را موجب بهبود و پیشرفت کارها یافتند. شرکت والدین در گردش های دسته جمعی و مشارکت در شبکه روابط اجتماعی آنان را از آنچه معلمان انجام می دهند آگاه می سازد (Azimi Hashemi, 2014). (Reza Manesh, 2014). (Sapungan, Supungan, 2014) ایجاد فرصت برای پیشرفت فرزندان و دخالت دادن والدین در امر یادگیری و آموزش را عامل تشویق مشارکت والدین می

داند. (Elias, 2003) نیز بازتاب مستقیم پیشرفت فرزندان و و قدردانی از آنان را در تعامل موثر در تعامل با مدرسه می انگارد. (Desforges, Abouchaar, 2003) ، (Lubuva, 2013) نیز در پژوهش های خود به نتایج مشابه دست یافتند. انطباق پذیری هنجارها، در هر جامعه با توجه به ارزش ها، اعتقادات، آداب و رسوم و شرایط اقتصادی، سیاسی، اجتماعی در اهداف و برنامه ریزی ها، هماهنگی لازم را به وجود آورده و موجب کاهش تعارضات می گردد (Manshai, 2005). همگونی ارزش ها و هنجارها نسل آینده را از سردرگمی و تعارض رها می سازد و در ارتباط مطلوب و سازنده آنها را کمک می نماید. لذا به منظور تغییر دانش آموزان و کمک به آن ها در امر تحصیل لزوم هماهنگی در پذیرش هنجارها و ارزش ها فیما بین خانه و مدرسه بیش از پیش آشکار می گردد. (Kakia, 2008) نیز در پژوهش خود لازمه تحول عمیق و فراگیر فرهنگی در جامعه را تغییر و تحول بنیادی در نظام آموزشی و تحول اساسی در برنامه های آموزشی و پرورشی را در گرو همخوانی ارزش ها و هنجارهای حاکم بر خانه و مدرسه بیان می کند.

مهندسی ارتباط و تعامل

شامل سلوک انسانی در برخورد با والدین، رعایت ادب و احترام، اغماض و چشم پوشی از خطاهای ناچیزی باشد که والدین را راغب به حضور در مدرسه می نماید. (Ahmadi, 2004) در نتایجی همسو بیان می دارد والدین زمانی مایل به همکاری و مشارکت در مدرسه خواهند شد که احساس منزلت کنند. (Aslani, 2007) در پژوهش خود دریافت والدین باید در تعلیم و تربیت جایگاه خاص خود را داشته باشند، تا عزت مندی آنان مورد توجه قرار گیرد. (Mirkamali, 2015) وجود رفتارهای احترام آمیز و روابط انسانی در مراکز آموزشی و آموزشگاه ها را دارای کاربرد بیشتری نسبت به سایر سازمان ها میداند. مکانیزم جذب والدین مبتنی بر راهکارهایی است که مشارکت فعال و مستمر والدین را در پی داشته باشد. فراهم آوردن عدالت اجتماعی، برنامه ریزی غیر متمرکز و رفع تبعیض در این مورد ایفای نقش می کند (Matin, 2011). همچنین (Kemp, 2015) در پژوهش خود یکی از موثر ترین راه های جذب پدر و مادرها به مدرسه را مطلع ساختن آنان از وضعیت تحصیلی فرزندانشان ذکر می کند.

پژوهش (Lubuva, 2013) مشارکت والدین در تصمیم‌گیری‌ها را عامل جذب والدین به مدرسه می‌انگارد. اعتماد سازی یکی از مفاهیم مهم و عاملی در جهت تعامل بین افراد در جامعه است و اعتماد همان نگرش مثبت به فرد یا امر خارجی، همچنین پیش شرط عمده و کلیدی برای موجودیت هر جامعه‌ای است (Azkia & Hassani Rad, 2009).

محدودیت‌های پژوهش

این محدودیت‌ها از بعد موضوعی ناظر به عوامل مرتبط با بخش کلان در وزارتخانه که متولی صدور بخشنامه‌ها و اعمال قانون در راستای مشارکت والدین و تمرکز گرایی است نمود دارد. همچنین موارد مرتبط با مدرسه و دیدگاه سنتی حاکم بر فعالیت‌های مدارس به گونه‌ای است که اگر چه والدین تمایل به شرکت در امور را دارند اما فقدان خطوط ارتباطی آزادانه یا حمایت‌های مورد نیاز از سوی مدارس مانع این امر می‌شود. از سوی دیگر نگرش منفی کادر مدرسه نسبت به توانمندی والدین در ایفای نقش خودشان و عدم آمادگی در پذیرش والدین این فرآیند را با مشکل مواجه ساخته است. همچنین عدم آگاهی والدین از اهداف و کارکردها و کارکردهای مدرسه، عدم درک والدین نسبت به ارزش مشارکت خود، کم‌سوادی و مشکلات معیشتی از دیگر موانع و محدودیت‌های مشارکت والدین است. همچنین در بعد اجرایی پژوهش محدودیت منابع در خصوص موضوع مورد بررسی قابل توجه است. در منابع داخلی مطالب مربوط به عدم مشارکت والدین، فواید مشارکت و انواع مشارکت در مدرسه گستره وسیع تری از منابع مربوط به راهکارهای جذب و جلب مشارکت والدین، یا عوامل موثر در تعامل والدین با مدرسه وجود دارد، و درموردی هم که بحث مشارکت والدین به میان آمده است، بیشتر در زمینه مالی و فیزیکی است.

پیشنهادات

در اولین قدم زیرساخت‌های اساسی مشارکت والدین در مدارس و بهینه‌سازی آن مورد توجه دقیق مسئولین قرار گیرد، و با تمرکز زدایی در اجرای برنامه‌ها، فرصت تفکر و نواندیشی و خلاقیت به مجریان داده شود تا براساس امکانات، منابع و محدودیت‌های موجود پروسه تعامل را

احیا کنند. همچنین کادر مدرسه با تغییر نگرش سنتی خود و نگاهی روزآمد و باور به توانمندی های والدین، فرهنگ پذیرش والدین را ایجاد و تقویت نموده و از پتانسیل بالقوه آنان در انجام امور استفاده بهینه نمایند. مسئولان در آموزش و پرورش نقش مهمی بر عهده دارند، لذا هم به لحاظ پشتوانه قانونی و هم درک مشابه از موضوع قادر خواهند بود ساز و کارهای لازم را فراهم نمایند. از طرفی مدیران توانمند نقش مهمی در اطلاع رسانی و ارتباط با والدین دارند، لذا باید آموزش های لازم در این خصوص را نه تنها خود بگذرانند، بلکه برای معلمان مدرسه نیز به عنوان حلقه موثر بعدی در تعامل با خانواده ها انجام دهند. و این مهم با لحاظ کردن ساختار قانونی و نظام مند در انتخاب مدیران و نظارت مدیران ارشد و میانی قابل اجرا می باشد. همچنین با تعریفی نو از انجمن اولیا و مربیان، شرح وظایف و اهداف، آن ها را از ساختار کلیشه ای و متمرکز بیرون ساخته تا بتوانند با تشکیلات جدید فعال تر و موثرتر در ایجاد ارتباط خانه و مدرسه عمل کنند. با توجه به گستردگی و تنوع فرهنگ، وضعیت اقتصادی، اجتماعی و سطح تحصیلات در استانهای مختلف کشور، لازم است در هر استان با توجه به زیر ساخت های موجود و شرایط ویژه راه های مشارکت به صورت جداگانه مورد بررسی قرار گیرد. ارزشیابی از روند توسعه مشارکت در مدارس در سراسر کشور ضمن بازحورد نکات مثبت و منفی عملکرد های موثر را بهبود بخشیده و با اطلاع رسانی به ذینفعان این فرآیند را کارا تر می سازد. برای رفع کاستی های موجود در امر مشارکت اقداماتی مانند، تبلیغات مداوم و گسترده، اطلاع رسانی، تشویق، ترغیب و جلب توجه مردم به نحوه مشارکت والگوهای مناسب به طرق مختلف، ایجاد اعتماد در مردم، فرهنگ سازی، برنامه ریزی دقیق و جمع آوری اطلاعات برای مشارکت مردم و سازمانها، کمک های فکری و عملی، برنامه ریزی کوتاه مدت، میان مدت و بلند مدت برای توسعه مشارکت والدین از راهکارهای موثر است.

References

- Ahmadi, F., & Aminaei, M. (2005). The relationship between social normals behavior of adolescents in Tehran and the moral status of mothers. *Quarterly journal of Family and Research*, 2(2), 55-81. [In Persian].
- Azimihashemi, M., & Rezamanesh, F. (2014). A Survey on Methods of Enhancing the Function of Parent- Teacher Association (A Case Study on Parent-Teacher Association of Khorasan Razavi Province. *Quarterly Journal of New Thoughts on Educational*, 10(4), 131-151. [In Persian].
- Asadiyoonesi, M., Bakhshi, F., & Rastgoumoghadam, M. (2018). A Comparison of Academic Achievement, Motivation and Self-Efficacy of High Schools Girls Based on their Mothers' Engagement with Children's Learning. *Quarterly journal of Family and Research*, 15 (2), 87-108. [In Persian].
- Ahmadi, J. (2004). Enriching the activities of the association of parents and educators of injuries and strategies. *Quarterly journal of Family and Research*, 1(1), 105-110. [In Persian].
- Aslani, A. (2007). Consulting trainings for school principals, *Educational Research and Planning Organization*, Tehran, School Publications. [In Persian].
- Amini, M., Rezapour, G., & Naseh, J. (2008). Experimental study of effective methods on improving and developing human relations among school staff in Kashan. *Quarterly Journal of Education*, 95, 163-186. [In Persian].
- Adib, E., & Mardanarbat, F. (2018). Parent's experience regarding participation in their children's education: A qualitative study. *Education Journal*, 6(2), 69-96. [In Persian].
- Azkiya, M., & Hassanirad, K. (2009). The role of the Social Trust in the Participation of People in the Rural Development Projects, *Development Projects. Journal Social Sciences Bulletin*, 3(1), 7-27. [in Persian].
- Ahmad, M. (2010). A sociological study of parent-teacher relation in public secondary school in Pakistan. Phd thesis, university of Nottingham.
- Attride-Stirling, J. (2001). Thematic network: An analytic tool for qualitative research, 1(3), 385-405.

- Bastani, G. (2007). Principles and Techniques of Effective Establishment with Rest. Ghoghnoos Publication.
- Bronfenbrenner, U. (1986). Recent Advance in Research on the Ecology of Human Development. In Development as Action in Context. Springer, Berlin, Heidelberg, 278-309.
- Cooper, L. (2015). Building home-school partnership with parents of English language learners in a high school community: A mixed method phenomenological study of one high school in Southern California. PHD Thesis, University of Pepperdine, School of Education and Psychology.
- Desforges, Ch., & Abouchaar, A. (2003). The impact of parental involvement, parental support and family education on pupil achievement and adjustment: Aliterature review, Department for Education and skills, creating opportunity, Achieving Excellence. Research Report, 433.
- Elias, M., Bryan, k., patrikaku, & Weissberg, R. (2003). Challenges in creating effective home-school partnerships in adolescence: promising paths for collaboration. The school community journal, 13 (1), 133-153.
- Erfani, N. (2005). Comparison of value tendency of young parents of Sanandaj families in 1981. Quarteryl journal of Family and Research, 1(1), 61-73. [In Persian].
- Esmaili, T. (2016). Educational Consequences of Parents 'Participation in the Parents' Association. Tehran, Mojak Publications. Documents Organization of the National Library of the Islamic Republic of Iran. [In Persian].
- Evans, L. (2017). Increasing parental involvement the effectiveness of a parent education programing: One urban charter school. Master Thesis, The school of Education and Health Science, Dayton University.
- Fernandez, R. (2017). Parent involvement and academic performance less control, more communicational. International Journal of Clinical and Psychology, 29(4), 453-461.
- Fiore, D. J. (2001). School, Family, and community partnership: Preparing Educators and Improving Schools. NASSP Bulletin, 627, 85-87.
- Ghureshi, M., & Abdollahi, B. (2015). Identifying barriers to parental participation in schools in the western cities of Tehran province. National Conference on Research in the use of engineering and management sciences in the field of Iran University of Technology and Management. Tehran. [In Persian].

- Gohari, Z., Jamshidi, L., & Aminbeidokhti, A. (2015). Identifying barriers to parents' participation in primary school affairs in Semnan. *Quarterly Journal of Educational Studies and Planning*, 7, 133-162. [In Persian].
- Gunduz, G. (2018). The investigation of parents' interactions and their childrens' learning levels at parental coaching carried out over social network. *Universal Journal of Educational Research*, 6(3), 491-518.
- Jabar, M. (2015). Filipino Mother's involvement in children's education: Experiences and challenge. Available from: <http://www.reasearch gate.net/public/26724456>.
- Jafaryousefi, N., & Fereydounnejad, M. (2015). Parent-teacher interaction and its role in student excellence (with a model for evaluating parents and teachers associations). Isfahan: Kankash Publications. [In Persian].
- Javanbakhtaval, J., & Vafadar, S. (2004). Parents and teachers association: structure, duties, responsibilities. Tehran: Abed Publications. [In Persian].
- Habibi, Sh., & Saravani, M. (2010). Studying the relationship between parental participation in educational process of elementary students and their educational achievement. *Journal of Educational Research*, 7(29), 1-27. [In Persian].
- Hardy, M.A., & Bryman, A. (2009). *A Handbook of Data Analysis*. London. SAGE Publications.
- Prior, J., & Masoudnia, A. (2010). *Familys' Partnership in Preschools' Education and Training*. PARENT-TEACHER ASSOCIATION Publication.
- Khadem Masjidi, H., & Norouzi, D. (2015). The Impact of the Using Information and Communication Iechnology (ICT) by Parents and Classmates on Choosing the Field of Study by Students (Dushanbe, Tajikistan). *Educational Psychology*, 12(42), 41-59. [In Persian].
- Karila, K., & Alasutari, M. (2012). Drawing partnership on paper: How do the forms for individual education plans frame parent-teacher relationship?. *International Journal about parents in Education*, 6(1), 14-26.
- Kemp, J. (2015). Increasing parental involvement by using a variety of communication tolls. MA Thesis, Department of curriculum and Insrtuction. University of Victoria.

- Kakia, L. (2008). The study of the role of family education in creating maladaptation of incompatible adolescents in girls' middle schools in Tehran province. *Quarterly journal of Family and Research*, 2(3), 5-30. [In Persian].
- Lekli, L., & Kaloti, E. (2015). Building parent-teacher partnerships as an effective means of fostering pupils' success. *Academic Journal of Interdisciplinary studies*, 4 (1), 101-104.
- Lubuva, J. (2013). Parental involvement in the management of school programs: A case of TEMEKE municipal in PEDP implementation. MA Thesis, university of Tanzania.
- Lunts, E. (2003). Parent involvement in childrens' education: Connecting family and schools by using teiecommunications technologies. *Meridian: A Middle school computer technologies Journal*, 6(1), 1-25.
- Mashudu, S. (2015). 10 Factors that lead to low parental involvement in farm school in the Madibeng Area. Master thesis, University of South Africa.
- Monadi, M. (2007). Cultura capitals and family cultural spaces. *Journal of Family and Research*, 1(1), 1-25. [In Persian].
- Mehri, K. (2005). A review of the impact of social capital on the academic success of Tehran students. *Quarterly Journal of Family and Research*, 2(2), 104 – 127. [In Persian].
- Matin, N. (2011). The Importance of Involvement in Education and the Ways to Alleviate the Shortcomings. *Journal of Sociology of Education*, 3, 143-174. [In Persian].
- Mirkamali, M. (2015). Establishment human relations in schools. Tehran: Yastroon Publications. [In Persian].
- Monshi, F. (2005). The susceptibility of students' value system from family and school. *Quarterly Journal of Family and Research*, 2(1), 136-183. [In Persian].
- Maroofi, y., & Mohammadi, M. h. (2019). The moderating role of learning climate on the impact of quality of school life on student self-efficacy. *Journal of School Administration*, 4 (7), 1-30. [In Persian].
- Norouznejadghadi, M., & Seraji, F. (2016). Explanation of Parental Participation in the Curriculum. *Proceedings of the 14th Annual Conference of the Association for Curriculum and Curriculum Studies*, 1-10. [In Persian].

- Olmstead, Ch. (2013). Using technology to increase parent involvement in schools. Orange County Department of Education, Costamesa, Journal Article Reports Research, 57(6), 28-38.
- Oke Ke, Ch. (2014). Effective home-school partnership: Some strategies to help strengthen parental involvement. South African Journal of Education, 34 (3), 1-9.
- Prayer, J., & Masoudnia A. (2010). Familys' Participation in Pre Schools' Educaation and Training. Parent-Teacher Association Publications.
- Patrikaku, E. (2014). Relationships among parents, students, and teacher: The technology wild card. Depaul University Department of counseling special Education, Social and Behavioral science, 174, 2253-2258.
- Rajaeipour, S., Farhang, A., Aghahosseini, T., & Ghalavandi, H. (2008). A review of strategies for improving home-school relations from the perspective of teachers. Journal of Educational Psychology Studies, 5(1), 27-36. [In Persian].
- Simon, Sh. (2017). Astudy of primary school: Parents interaction with teachers in Malaysia, World Academy of Science. Engineering and Technology international Journal of Educational and pedagogical Sciences, 2, 359_366.
- Sapungan, G., & Sapungan, R. (2014). Parental involvement in child's education: Importance, barriers and benefits. Asian Journal of Mangement science and Education, 3(2), 42-48.
- Spera, Ch. (2005). A review of the relationship among parenting practices, Parenting style, and adolescent school achievement. Educational Psychology Review, 17, 125-146.
- Sy, S. (2006). Rethinking parent involvement during the translation to first grades: A focus and Asian American families. The School Cmmunity Journal, 16(1), 107-120.
- Smith, K. U. (2011). The impact of parental involvement on student achievement. PHD thesis Univresity of Southern California.
- Saki, R. (2010). Factors affecting the academic achievement of high school students in Tehran. Quarterly Journal of Education, 101(1), 58-83. [In Persian].
- Sobhaninejad, M., & Yuzbashi, A. (2013). A study of family barriers to parental participation in secondary schools in Isfahan. Journal Training and Learning Researches, 23(3). 361-378. [In Persian].

- Tehranimoghadam, H., & Shariatbagheri, M. (2011). The relationship of family function with responsibility and satisfaction of basic psychological needs of high school male students. *Journal of Family Research*, 14(54), 221-235. [In Persian].
- Tekin, A. K. (2011). Parent involvement revisited: Background, theories. And models. *International journal of applied educational studies*, 11(1), 1-13.
- Vikart, D. (2007). Early childhood education: Needs and opportunities, translator, Kambiz Poshineh & Ali Akbar Khosravi, A. Tehran: Kourosh Publications. [In Persian].
- Yousefi, F. (2012). The place of play in improving the social skills of female elementary school students from the perspective of Zarrinshahr teachers. Master thesis, Educational Sciences and Psychology, Faculty of Khorasgan University. [In Persian].
- Yazdkhasti, B., & Abbaszadeh, M. (2007), A study of the Influential Factors of Parents Participation on High School Affaire: Case Study of East Azarbaijan Province High Schools. *Journal Education*, 14(3), 45-62. [In Persian].
- Zarei, A., Dehghani, M., & Salehi, K. (2019). The Analysis of Parent Involvement Restrictions in Secondary School: A Phenomenology Study. *Journal of Theory and Practice in Curriculum*, 14(70), 71-96. [In Persian].